

İNCELEMELER

Maarif İslahatı

İslahatçıların, Avrupa okullarının göreneklerini değil, onların bilimini almamız lâzımdır

Millî Eğitim Bakanı sayın Şekket Raşit Hatipoğlu'na

Biz Türkler tanzimat'tan beri okul ister dururuz. Yakın tarihimizde şu üç tip okul vardır: Mahalle mektebi, Meşrutiyet mektebi, Cumhuriyet okulu.

Mahalle mektebi görenekçi bir okuldur. Hürriyet düşmanıdır, ezbercidir. Bir medrese yavrusundan başka bir şey değildir! Bu okullar çocuğun kişiliğini tanımazlar. Dayığı eğitim aracı olarak kullanırlar. Okuma yazma dan başka bir şey öğretmezler.

Meşrutiyet okulları binaları, ders programlarının genişliği, hür disipline verdikleri yer ile mahalle mekteplerinden ayrılırlar. Ancak, yine de gerçek bilgiyi, insan kişiliğini iyice tanımayan okullardır.

Meşrutiyet devrinde meydana getirilen yeniliklerden biri ve başlıcası program yapmaktır. Meşrutiyet maarifçilerinin inançlarına göre program yapmak eğitimin başlangıç noktasıdır, yaratıcısıdır. Maarif islahatına program yapmakla başlanır.

İkinci iş kitap yazdırmaktır. Programı yapınca onu uygulamak gerekecektir. Bunun için de ilk araç kitaptır. Maarifçilerimizin anlayışına göre kitap her şey gibidir. Zekâyı çalıştıran odur, duyguları yayan odur, karakteri pekleştiren odur.

Üçüncü iş dergi çıkarmaktır, pedagoji dergisi. Maarifçilerimizin anlayışı na göre pedagoji dergileri pedagoji islahatının en kuvvetli aracıdır. Yeni eğitim usülleri ancak bu dergilerle yayılabilir.

Cumhuriyet öğretmenlerinin büyük bir kısmı pedagoji bilgisini taşıyan kimselerdir. Bu devrin okullarında dersler körü körüne ezberletilmiyor, anlatılıyor. Duvarlarda öğrencilerin ehlinden çıkmış resimleri asılıdır, öğrenciler manzume okumasını, hep bir ağızdan marş söylemesini bilirler, yılda bir kaç defa da aile toplantıları yaparlar, temsil verirler. Okul teftiş görmüştür, beğenilmiştir. İşte Cumhuriyet maarifçilerimizin anlayışına göre örnek okul tipl budur.

Cumhuriyet maarifi yayım zenginliğine, okul, öğrenci, usul çokluğuna karşı olarak Meşrutiyet maarifinin bir süreklilik olmaktan kurtulamamıştır. Meşrutiyet okulu gibi Cumhuriyet okulu da okutucu, dinletici, anlatıcıdır.

Cumhuriyet okulu Cumhuriyet rejiminin istediği bütün insanı, yaratıcı insanı yetistirememiştir.

Bütün bu çalışmalardan, didinmelerden sonra elimizde kalan nedir? Bir yanda okul binaları, dersaneler, kitaplıklar, levhalar. Bir yanda da emirler, tüzükler, kanunlar, ders kitapları dergiler. Şimdiye kadar hep böyle olagelmıştır. Bunun elbet bir sebebi var. Bu sebep ne olabilir?

Yazan:

İsmayıl Hakkı Ballıoğlu

Tanzimat'tan beri gelip geçen maarifçilerin, eğitimcilerin ortaklama tasarımları bir inanç vardır. Bu inançta göre:

1. Eğitim okulda verilebilir.
2. Okulda verilecek olan eğitimin aracı kitaptır.
3. Eğitim okutup yazdırmakla verilir.

Hiçbir maarifçi bunları kanaat olarak benimsememiş. Ancak, insanların sözlerine değil de işlerine bakarsanız suursuzluk alanında gizlenen öz kanatlarını anlarsınız

Şimdi maarifçilere sorulur: Böyle olan maarif teşkilâtının eseri okuma, yazma öğretmekten, hafızası kuvvetli olan öğrencileri sıvırtmaktan, hafızası zayıf olanları da kırmaktan, sonun da da memleketin bir değer buhranı, bir değer anarşisi yaratmaktan başka ne olabilir?

Sözlerimin yerinde olduğunu anlatmak için Anadolu içerlerinde bir gezinti yapmak yeter. Ben bundan on yıl önce Ankara'nın nahiye merkezlerinden birinde bir ilkokulu görmeye gitmişim. Bu okulda bina, sınıf, kitap, resim, alet eksikliği görmemişim. Bu okulun başında bulunan genç adam da değerli bir başöğretmendi. Bu okulda her şey vardı. Hepsini de yerli yerinde idi. Okulu gördükten sonra nahiye merkezini dolaşmaya başladım. Her şey eskisi gibi kalmıştı. Burada yaşayan insanlardan Abdülhamid devrinde yaşayanlardan hiç farkı yok. Lağımlar

yine sokaklara akıyor, gübreler yine dışarıya atılıyor, çocuklar yine pis sularla oynuyorlardı. Nahiye müdürünün içinde bulunduğu köy evinin ikinci katındaki çıkıntılı aptesanelerin altındaki delikten de pislikler yola dökülü yordu. Her yerde böyle idi. Bu okulların içinde buldukları köylerin evleri yıkık dökük, damsız, kiremitsiz, badanasızdı. Her yerde bataklık, sinek, sıvrisinek vardı.

Bütün bu acıklı şeyleri gördükten sonra insan kendi kendine şu soruyu soruyor: Görünüşte parlak olan, gözleri oyalayan maarif teşkilâtımızı bu verimsizliğe sürüklüyen düşünce nedir?

Besbelli ki Avrupa okullarını, Avrupa pedagojisini benimseme düşüncesi! Maarif islahatçıları, için örnek olan, Avrupa ve Amerika okulları ve pedagojileridir. Onları incelemek, onlar gibi olmak büyük bir kazanç sayılıyor. Onlar la temaslar yapılır, raporlar yazılır, raporlar komisyonlarda incelenir. Sonra da uygulama kararları verilir.

Yanlışlık şurada: İslahatçılar tekniğe, endüstride, ticarete odaklanıyor. Onunla ilgili olan Avrupa ve Amerika memleketlerini eğitim işlerinde, okulculukta, pedagojide de odaklanıyor. Böyle sanmak doğru mudur?

Dikkat! Avrupa maarifi deyince sizler Montaigne'lerin, Rablaislerin, Jean Jacques Rousseau'ların eğitim felsefesini düşünüyorsunuz. Doğru değil. Avrupa maarifi bu büyük pedagoğların değil, göreneklerin, kilise göreneklerinin eseridir. Avrupa ve Amerika maarifi de bizim maarifimiz gibi iskolastik, geri bir maariftir.

Dikkat! Avrupa okullarının göreneklerini değil, Avrupa'nın bilimini alalım. Bu bilim, bir çoğumuzun sandığı gibi, pedagoji denilen, ne olduğu belli olmayan, afori, sübjektif düşünce değil, gerçek bilimin kendisi, eğitim sosyolojisi ile eğitim psikolojisidir.

Türkiye'de bu bilimleri taşıyan insanlar sosyologlar, psikologlar vardır. Elverişli ki, Millî Eğitim Bakanlığı, Avrupa'ya Amerika'ya eğitim işleri için bilimsel ile ilgili olmayan virmeli, otuz kişilik heyetler gönderin aylarca dolaştıracağına memleketin bilim otoritelerini seçmeyi bir denesin.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtımı

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRT0200407